Poštnina plačana v gotovini

Celo les na gori ima različno usodo: iz enega rezljajo svetnike, iz drugega žgo oglje.
Španski pregovor.

Rokopisi se ne vračajo

RAZGLED

Cena Din 1.50

Uredništvo in uprava:
Maribor, Aleksandrova c. št. 11/I.

Naročnina:
letno Din 80.—, polletno 40.—, četrtletno 20.—

Oglasi po ceniku

Čekovni račun št. 16.536 / Telefon št. 2365

Leto II. Št. 16 | Maribor, 5. maja 1934 | Izhaja vsako soboto

Franc Jerebič (Maribor):

Razmere in perspektive našega denarstva

Nekaj misli o krizi denarnih zavodov

O tem vprašanju se je pri nas v zadnjih dveh, treh letih že dosti razpravljalo, zdi se mi pa, da se s temeljnimi vzroki krize in z načini, kako jih odpraviti in kako urediti naše denarstvo v bodoče, do danes podrobno še ni pečal nihče pri nas. Zato hočem v naslednjem navesti nekaj misli, kakor so se mi porajale na podlagi večletnih izkušenj in ki zadevajo stvari, o katerih smatram za nujno potrebno, da jih enkrat povemo brez ovinkov in brez ozira, ali so komu ljube ali ne.

1. **Enega glavnih vzrokov krize denarnih zavodov vidim že v samem njih sistemu.** To je pomanjkanje ločitve dolgoročnega in kratkoročnega denarja. Naši denarni zavodi v praksi tega nikoli niso ločili, pa so vsled pomanjkanja dolgoročnega denarja uporabljali kratkoročen denar za naložbe, ki vežejo denar na dolge dobe. Da je to nepravilno, smo teoretično vedeli vsi in imeli tudi v inozemstvu dobre zglede, kako treba ta teoretična načela tudi v življenju uvaževati. Res je, da je dosledno izvajanje tega načela v praksi zelo težko. Toda ravno pri tej težki nalogi so se naši denarni zavodi pokazali popolnoma nesposobne.

Glavne množine hranilnih vlog so pri nas prihajale iz podeželja, in sicer v podeželske hranilnice in posojilnice, manj v večje zavode v mestih, najmanj pa v banke. Podeželski zavodi so popolnoma pravilno držali precej velike likvidnostne rezerve pri svojih centralah, oziroma pri bančnih zavodih v mestu, in jih smatrali kot svojo prvo likvidno gotovinsko rezervo za primer potrebe. Centralni zavodi, zveze in banke pa so ravnale s temi naložbami malih denarnih zavodov istotako kakor z vsako drugo naložbo, to je, da so jih nalagali kakor običajno deloma v kratkoročna, še v večji meri pa v dolgoročna posojila in druge angažmane. Ko pa je začela tudi pri nas postajati gospodarska kriza vsled padca cen kmetijskih pridelkov vedno hujša, so morali začeti naši mali podeželski vlagatelji dvigati svoje prihranke v svojih zavodih, ti jih iz svojih denarnih central niso dobivali točno na razpolago, vlagatelji so postajali nervozni in nezaupni, in nesreča je bila tukaj. Kakor naši mali vlagatelji, tako so imeli enake izkušnje tudi vlagatelji pri drugih naših denarnih zavodih. **Ako bi znali naši centralni denarni zavodi in banke tuje in lastne likvidnostne rezerve plasirati res kratkoročno,** seveda po primerni obrestni meri, **bi do današnjega stanja sploh nikoli ne prišlo.**

Maribor — Frančiškanska cerkev

Pri tem pa smo se dotaknili že drugega vzroka krize pri nas, namreč obrestne mere.

2. Naši vodilni denarni zavodi z društvom denarnih zavodov vred menda nikoli niso vodili **pravilne obrestne politike.**

Skoro vedno je obstojala med našimi denarnimi zavodi nekaka **licitacija obrestne mere navzgor.** Vsak zavod je skušal z visoko obrestno mero zbrati čim več tujih denarnih sredstev, četudi po visoki obrestni meri. Če se spomnimo na tekmovanje naših bančnih zavodov za najvišjo bilančno vsoto pred leti, bomo danes razumeli, da se vsa ta množina tujih sredstev ni dala v tako kratkem času naložiti v varna, kaj šele v likvidna posojila. Namesto, da bi denarni zavodi regulirali dotok hranilnih vlog z nižjo obrestno mero, **so morali drage vloge plasirati v draga posojila,** ki konečno velikokrat niso vrnila niti obresti, pa tudi ne posojenega kapitala. Take kredite so začeli imenovati z lepodonečo besedo »**zamrznjeni**«, ker denarni zavodi niso imeli poguma povedati, da so **izgubljeni.** Do tega pa bi ne prišlo, **ako bi denarni zavodi imeli pogum, velike vlagatelje z nizko obrestno mero pripraviti do tega, da bi nalagali svoje kapitale sami direktno na svoj riziko in ne na riziko denarnega zavoda oziroma ostalih vlagateljev.** Vsekakor bi bilo pravilneje, dragih vlog ne sprejemati kakor pa jih nesigurno nalagati.

Pa tudi **obrestna diferenca je bila pri naših bančnih zavodih prevelika,** kar povzroča, da prevelika obrestna mera ubija slabše dolžnike. Sicer je razumljivo, da so iskali denarni zavodi **čim večjih dobičkov,** da bi krili naraščajoče izgube na dolžnikih. Toda **pot do teh dobičkov ni bila pravilna.** Lažje utrpi vlagatelj en odstotek manj donosa svojega kapitala, kakor pa itak že slab dolžnik prenese en odstotek večjo obrestno mero za svoje posojilno breme. **Ta previsoka obrestna mera za dolžnike oziroma preveliki številčni dobiček na obrestih pa je ravno povzročal denarnim zavodom nove izgube,** ki so nazadnje narasle tako, da jih doseženi vsakoletni dobiček ni mogel več sproti pokrivati. K temu je prišlo še vprašanje ugleda, ki ni dopuščal, da bi kak zavod zaostajal za drugim v višini izkazanega dobička, — in tako smo prišli tako daleč, da ne moremo več verjeti v resničnost bilanc zadnjih let. Kdo pa more verjeti, da so vse izgube, ki se izkazujejo sedaj pri prošnjah za sanacije, nastale v zadnjih dveh letih in da ne datirajo iz let, ko so zavodi še izkazovali v bilancah čiste dobičke in delili dividende in tantijeme? Zato bo **pravilna, znosljiva obrestna mera eden glavnih predpogojev za zopetno normalno poslovanje denarnih zavodov,** ako nočejo biti vnaprej obsojeni, da pridejo čez krajši ali daljši čas zopet v položaj kakor danes.

3. Problem svoje vrste pri naših zavodih je takozvana **državna kontrola.** Državno nadzorstvo kakor je danes, ko pride nadzorstveni organ vsako leto k bilančni seji in na občni zbor, kjer mu predložijo lepo sestavljeno bilančno poročilo in primerno frizirano bilanco, vlagatelje in delničarje samo uspava v neko fingirano brezskrbnost, praktičnega pomena pa nima nobenega. Nadzorstveni organ nima niti časa, niti prilike, še manj pa strokovne sposobnosti, **poslovanje v resnici nadzorovati.** V zadnjem času razpravlja časopisje o nekaki **gospodarski policiji, ki je res nujno potrebna,** le izvesti jo je treba pravilno. Toda ime »policija« naj bi se ne uvedlo in tudi posli ne poverili policijski oblasti, ker ne gre toliko za represivne, kakor za preventivne mere. Mogoče bi se to dalo izvesti takole:

Ljubljansko pismo

Včasi je dobra kaka primerjava.

Sem bral te dni neki govor nemškega vicekanclerja Papena, v katerem je razvijal svoje misli o novi državi, ki jo hoče ustvariti nemški nacijonalni socijalizem v znamenju kljukastega križa, in je dejal, da se to delo ne dá izvršiti samo s sredstvi državne oblasti. Tu gre za novo občestvo miselnosti, za zavest skupnosti, ki je samo tedaj pristna in prava, če ni prisiljena, — kajti **pravo državljanstvo in ljudska skupnost temeljita na prostovoljnosti.** »Predvsem pa je treba, **da se osvobodimo od dednega greha medsebojnega nezaupanja, medsebojnega zaničevanja, ki je najbolj žaljivo tedaj, če temu ali onemu odrekamo nacionalno zanesljivost, na katero imamo vendar vsi enako samoumevno pravico,** — tako je govoril nemški vicekancler gospod Papen, moderen državnik.

Na nekem zboru naše JNS pa je njen glavni govornik, merodajni ideolog te stranke, razvijal misli, ki se gibljejo ravno v nasprotnem pravcu: »... samo naša stranka je prava nositeljica državne nacionalne ideje ... samo v naši stranki so zbrani vsi konstruktivni jugoslovenski elementi ... samo mi bomo dovršili delo za popolno izvedbo programa državnega in narodnega edinstva ... To je bil tenor govornikovih izvajanj, ki je po poročilu strankinega glasila, — pri tej priliki tudi ožigosal različne pokrete, ki »skušajo pod firmo nacionalizma in patriotizma na svoj način reševati težko gospodarsko in socialno situacijo in uporabljajo za svoje orožje puhle fraze ...«

Poročilo pravi, da je govornik za ta svoja izvajanja žel »oduševljene ovacije, ki se kar niso hotele poleči.«

Nočem dvomiti o verodostojnosti tega poročila, prepričan pa sem, da bi bil ta govornik žel še vse bolj navdušene ovacije in sicer ne samo udeležencev tistega zbora, marveč v vsej naši javnosti, če bi bil povedal kaj podobnih misli, kot jih je povedal gospod Papen. Posebno pa bi bil tedaj navdušen jaz in bi mu napisal tak slavospev, kakor ga ni kmalu doživel moder govornik od navdušenega časnikarja.

Za take nazore, kot smo jih slišali tukaj, pa se človek pri najboljši volji ne more ogreti, ker so **zatohli izraz predšestojanuarskega ozračja** — tistega ozračja, ki smo veseli, da smo iz njega prišli ven in v katero ne mara več nazaj noben dober patriot.

Še da bi se z državljanskimi svetinjami delale politične kupčije? Še da bi si kaka stranka prisvajala monopol državotvornosti, patriotizma in nacionalizma in s tem uganjala teror in pritisk na volilce? Še da bi se nadaljeval pogubni proces razdušev anja naroda, ki ga je pred petimi leti z močno roko zaustavil naš kralj? Ne, gospoda moja, tega nočemo več. Nikoli več.

Mi hočemo **docela prelomiti s preteklostjo,** nam se hoče **novega državnega življenja** na podlagi medsebojnega zaupanja, na podlagi **svobodne državljanske zavesti, ki ustvarja zavest skupnosti,** mi si želimo občestva, povezanega z živo silo ideje, ker nam je ta **naša država življenska potreba in gledamo nanjo kot na organično zajednico, ki je skupna last nas vseh, in v kateri imamo vsi enake pravice in enake dolžnosti.**

V tem duhu in cilju se giblje tudi pokret borcev, ki zavzema čedalje večji razmah, ker pač ustreza današnjemu razpoloženju ljudske duše. In je samo razveseljiv pojav, da se ljudska duša nagiblje na tako pozitivno stran. Dokaz, da jo vodijo zdravi instinkti ...

Zato je tudi povsem naravno, da so tisti faktorji JNS, ki vodijo računa o ljudskem razpoloženju, ki imajo res nekaj državniškega pogleda, in ki znajo staviti interes države nad interese stranke, temu pokretu naklonjeni. Tistim, ki jim je partizanstvo začetek in konec vsega dejanja in nehanja, ki stoje na stališču »Mi in samo mi«, ki mislijo, da imajo samo oni patent na patriotizem in nacionalizem, pa so seveda borci trn v peti.

In tako je pokret borcev v tabor JNS pravzaprav zanesel razkol; eni so za borce, drugi pa proti. Uganka je pri tem »Jutro«. To uganko mi je zadnjič stavil tovariš ‚Kaj praviš, ali je »Jutro« za borce ali proti borcem?' — Skomizgnil sem z ramami, ne belim si glave zaradi »Jutra«. — Pa mi je tovariš sam razrešil uganko: Je in ni. Politično je proti borcem, poslovno pa je za borce, ker kadar imajo borci kako zborovanje, »Jutro« vselej prinese o tem obširno poročilo. Govore borcev ljudje pač radi berejo, list se dobro prodaja, to nese denar. —

Sodiščem, pri katerih se vodi trgovski register, naj bi se dodelilo primerno število strokovnjakov, katerim sodišče poveri stalno kontrolo nad posameznimi podjetji. Stroški teh sodnih izvedencev se porazdele na podjetja, od njih nadzorovana, in morajo njih prejemki biti toliki, kakor so prejemki vodilnih zavodovih uradnikov. Biti morajo absolventi gospodarske ali pravne fakultete z najmanj desetletno prakso v stroki, katero naj nadzorujejo. Ti nadzorni izvedenci bi morali stalno nadzorovati poslovanje podjetja, biti bi jim morala na razpolago vsa korespondenca, knjigovodstvo, sejni zapisniki, imeli bi pravico prisostvovati vsem sejam uprave, morali bi biti soodgovorni za sestavo bilance, na drugi strani pa bi morale biti določene **najstrožje sankcije za kršitev poslovne tajnosti.** Edino tako oblastveno nadzorstvo bi imelo praktičen pomen, obenem pa bi niti ne bilo zvezano s prevelikimi stroški, ki bi se v ostalem bogato poplačali.

4. Tudi **način bilansiranja pri naših denarnih zavodih je nezadosten.** Kdo pa danes ve, kaj vse se skriva pod raznimi konzorcijalnimi posli, udeležbami, naložbami, efekti itd.? Vsi ti računi bi se morali **detajlirati,** kakor delajo to n. pr. švicarske banke. Delničar in vlagatelj bi moral točno vedeti, kako se upravlja njegov denar, in ali so upravniki še vredni njegovega zaupanja.

5. Nadaljnje težko vprašanje pri naših denarnih zavodih je **vprašanje osebja, posebno vodilnega.** Ako zakon zahteva strokovno izobrazbo za čevljarja, ki mu stranka zaupa vrednost usnja za ene čevlje, toliko bolj bi morali imeti strokovno izobrazbo ljudje, ki upravljajo zaupane težke milijone. Naravnost greh nad tujim premoženjem je, ako se dogaja, da sede na vodilnih mestih denarnih zavodov dosluženi feldvebelni brez vsake splošne in strokovne izobrazbe ali pa kaki strankarski eksponenti.

To vprašanje bi se seveda moralo vsekakor predpisati z zakonom ali uredbo, ker ni verjetno, da bi uprave zavodov, ki so v tem oziru že toliko grešile, prostovoljno uvedle drugačno prakso.

6. Pa tudi v **upravne odbore naših zavodov bi bilo treba pošiljati le dobre, preskušene gospodarstvenike.** Nesreče, ki so doletele naše zavode zadnja leta, bodo mogoče marsikje prisilile slabe upravnike, da izvajajo konsekvence. Slišimo sicer velikokrat izgovor, da so nesreče denarnih zavodov zakrivili vodilni uradniki. Po mojem mnenju je krivda na obeh straneh. Neprevidni ravnatelji so predlagali slabe kredite, neprevidne uprave so jih dovoljevale, — in nesposobne uprave naj bi nadzorovale nesposobne ravnatelje? V bodoče si bodo morali delničarji, zadružniki in vlagatelji natančneje ogledati, kdo upravlja njih premoženje in ukreniti vse potrebno, da ne bodo zopetc postali žrtev prevelike zaupljivosti.

Mogoče sem kako besedo povedal preostro. Neobhodno potrebno pa se mi zdi, da pogledamo enkrat resnici v oči, brez vseh ozirov na levo in desno. **Škoda bi bilo truda in žrtev, ako bi hoteli graditi obnovljeno stavbo našega denarstva na starih slabih temeljih in s starim slabim materijalom.** Kakor je pravilna diagnoza predpogoj vsakemu zdravljenju v medicini, enako velja to tudi za gospodarstvo. Dokler pa si ne bomo upali ali hoteli priti do pravilne diagnoze v našem denarstvu, je zastonj vsako upanje na boljše uspehe v bodočnosti.

TEDENSKI RAZGLED

PO DOMAČIJI IN TUJINI

Med Jugoslavijo in Nemčijo je bila te dni sklenjena **nova trgovinska pogodba,** ki je za naše gospodarstvo velikega pomena, ker bo znatno povečala izvoz jugoslovanskih agrarnih pridelkov v Nemčijo. Poleg trgovinske pogodbe je bila sklenjena tudi posebna konvencija o tujskem prometu, ki bo ugodno vplivala že na letošnjo tujsko sezono z močnim dotokom nemških turistov v naše kraje.

Avstrija. V Avstriji so slavili 1. maj kot začetek nove ustave na stanovski podlagi. O stanovski ustavi smo razpravljali že tudi v našem listu. Stanovska ustava po avstrijskem vzorcu se z ozirom na praktično vrednost še ne more presojati in sicer tem manj, ker so v Avstriji dežele oziroma deželice in kronovine precej samostojne. Znano je, da nekatere dežele, kakor Koroška, Štajerska in Tirolska, že od nekdaj rade hodijo svojo pot in bo zato težko mogoče posamezne podeželske mogotce ukloniti v tisto smer, katero daje nova ustava in katero hoče dajati Dunaj. Razni govori, ki smo jih slišali v zvezi s proklamacijo nove ustave, so po starem kopitu posebno poudarjali nemštvo sedanje Avstrije, pa se iz vsega vidi, da hoče Avstrija z Nemčijo konkurirati posebno v vprašanju, katera država je bolj nemška. Mi pa vemo, da so se v Avstriji vedno mešali različni narodi, kar velja posebno za Dunaj, ki je glede prebivalstva nekaka mešanica Nemcev, Čehov, Madžarov, Poljakov, tudi Jugoslovanov itd. Nas zanima Avstrija razen trgovsko-gospodarskih stikov posebno z ozirom na njeno stališče proti slovenski manjšini na Koroškem. Bojimo se, da bo v tem oziru nova ustava Slovencem še bolj krivična, kakor je bila stara ustava, ki je morala priznati tudi slovensko stranko in slovensko politično gibanje. — Na Koroškem je dosedaj stališče »Heimwehrov«, »Heimatschutza« itd. Slovencem ravno tako sovražno, kakor stališče Hitlercev. Ali je križ, pod katerim se godi koroškim Slovencem krivica, kljukast ali raven, krivica ostane vedno krivica, kar naj bi si zapomnili vsi tisti, ki se preveč navdušujejo za ta ali oni politično izrabljeni križ. — Sicer pa so v Avstriji na 1. maj na raznih krajih bile prav vidne demonstracije tako od strani socijalnih demokratov, kakor od strani nacijonalnih socijalistov. Kakor opazujemo, postopa Avstrija, odkar je popolnoma pod italijanskim uplivom, vedno ostrejše proti našemu uvozu, govori se tudi, da bo zvišala vizum za Jugoslavijo, ker hoče usmerjati tujski promet čim več na Italijo. Na to je treba posebno opozarjati tiste naše ljudi, ki se pripravljajo čez poletje na potovanja v Avstrijo. Ne nosite denarja našim neprijateljem!

Nemčija. Te dni je ponosni zračni velikan »Hindenburg« odpeljal zastopnike našega tiska kot goste v Nemčijo, ki jim hoče predstaviti razpoloženje nemškega ljudstva ob proslavi 1. maja. Da so se vršila vsa zborovanja stotisočih v raznih mestih in krajih, posebno pa v Berlinu, v znamenju kljukastega križa, je jasno. Vendar pa je Hitler znal tudi iz te prilike izkovati delo in zaslužek. Zborovanj in manifestacij se je moral udeležiti ves narod, kar je večinoma tudi z veseljem in z navdušenjem storil. Vsakdo pa je moral kupiti kak znak, ki je stal od pol marke do 1 marke in več, tako da je že to vrglo milijone. Delo in zaslužek so torej imeli vsi tisti, ki so bili v službi te prvomajske industrije, posredno pa tudi industrije zastav, torej raznega blaga, papirja itd., tako da nasprotniki niso imeli povoda kritizirati proslave, češ da se tako samo zapravlja denar. Delo in zaslužek ublažita še tako velika nasprotja.

Švica. Kakor strela z jasnega neba je prišla vest iz Švice, da je zašla v težave ena najuglednejših švicarskih bank. Šušljalo in govorilo se je že dolgo, da se tudi v Švici maje bančni sistem, ki je bil eden najsigurnejših v Evropi. Ker je v Švico navalilo preveč takih bogatinov, ki niso zaupali svojega denarja kasam in bančnim zavodom v lastni državi, se je tam nakopičilo toliko denarja, da so banke postajale z nalaganjem tudi vedno manj oprezne, tako kakor v malem pri nas. Vsled svetovne krize je močno padel v Švici tujski promet. Velikanski hoteli in velika tujsko-prometna podjetja so čedalje manj zaslužila, in mnogo je takih, ki čutijo sedaj težo dolgov in ne morejo več plačevati obresti. Ravno tako je padel izvoz švicarske industrije, ki z visoko vrednostjo svoje valute na evropskem tržišču ne more več konkurirati. V zadnjem času so Japonci udarili eno najstarejših švicarskih industrij, to je industrijo ur in je v splošnem opažati, da je izvoz švicarske industrije v vsakem oziru nazadoval. Prišle so tudi druge gospodarske homatije in tako se je tudi švicarsko gospodarstvo pričelo majati, kar občutijo seveda v prvem redu banke. Zanimivo bi bilo vedeti, kako si bodo pri tem pomagali tisti »izvozničarji«, ki so spravljali večino svojega denarja po tihotapskih in drugih poteh v Švico. Znano je le to, da se je švicarski denar naših kapitalistov začel seliti v Francijo.

*

Prokurist nekega velepodjetja v Kölnu je bil brez odpovedi odpuščen, ker se je branil poslušati dne 20. marca govor državnega kanclerja Hitlerja. Prokurist je podjetje tožil na izplačilo pripadajočih mu prejemkov, a je sodišče tožbo zavrnilo. Po razglasitvi razsodbe je bil tožnik od dveh uradnikov tajne državne policije aretiran.

Sloveči ruski zdravnik-učenjak Sergej Voronov v Parizu, ki je zdaj 61 let star, se je zaročil z 19 letno Dunaičanko Gertie Schwitz. Izgleda, da je Voronov tudi na sebi izvršil pomlajevalno operacijo.

Rusija gradi v Moskvi nebotičnik za radio-postajo. Zgradba bo imela 22 nadstropij, v njej bo prostora za 29 radio-studiov in tudi za radio-gledališče z 2000 sedeži.

V Lexingtonu (Kentucky) je požar uničil glasovito veležganjarno »Old Pepper«. Pri tem so zgorele zaloge whiskyja v vrednosti nad štiri milijone dolarjev.

Najstarejša ženska na Slovaškem Neta Zesler je umrla te dni v starosti 103 let po kratki bolezni. Najstarejši človek na svetu pa je danes Turek Zaro Aga, ki ima že 160 let. Zdaj je tudi zbolel, vendar je prepričan, da ne bo še umrl in ima celo namen se še enkrat oženiti. Neki zdravnik, učenec profesorja Voronova, se je ponudil, da bi ga pomladil, a je Zaro aga to odklonil, češ, da se počuti še zadosti mladega.

Pri velikih dirkah nad tisoč milj za motorna kolesa, ki so se te dni pričele v Pragi, je bilo že več nezgod. Takoj na začetku dirke je smrtno ponesrečil znani češki motorni dirkač Plzek, ko je trčil z nekim kolesarjem. Ubila sta se oba. Po padcu dirkača je njegovo motorno kolo še daleč drvilo samo.

Mariborska reportaža

Letina kaže dobro, toda nujno bi bilo že treba dežja, ker so silno težavna dela na polju, ko je gruda tako suha, da se pri obdelovanju kar kadi. Tudi ceste so prašne, da je joj, — vsak avto zavije delavce kakor v oblake dima. Prašina pa tudi škoduje nasadom. Na Štajerskem je stalno toplo vreme v zgodnji spomladi povzročilo, da je rast skoro za mesec dni naprej proti drugim letom.

Če ne udari kaka toča, bo letos zopet sadja dovolj in sicer ravno tako vrtnega sadja, kakor gozdnega, ki ga bomo letos lahko zgodaj uživali.

Če bi se zboljšale možnosti za izvoz, bi bila dobra sadna letina za kmeta vsaj neka majhna olajšava v sedanjih obupnih razmerah.

*

Visoka Drava, ki je lansko leto v jeseni odnesla most na otok, ni škodovala mestni občini samo s tem, da je morala prej, kakor je bilo potrebno, napraviti nov most, ampak tudi s tem, da je ovirala gradbo tega mostu tudi še v letošnji spomladi. In tako bo most vsaj za silo uporabljiv šele proti 20. maju, ali pa še pozneje.

Solnce pa je že v aprilu tako pripekalo, da je bilo že koncem meseca na obalih Drave videti polno kopalcev; tako bi mestna občina, če bi bil most s 1. majem že gotov, lahko veliko prej nudila svoje krasno kopališče na otoku ne samo Mariborčanom, ampak tudi tujcem.

Kopalci in sprehajalci ob Dravi se željno ozirajo na otok in štejejo dneve, ko bo tvrdka Jelenc & Šlajmer z mostom gotova.

*

V Kopališki ulici gradi g. dr. Blanke na mestu malega Scherbaumovega mlina novo stanovanjsko hišo, posebno za majhna stanovanja. Ker pa bi fasada po enostavnosti preveč nalikovala staremu mlinu, je stavbeni odbor z ozirom na lepo stavbo frančiškanske cerkve in frančiškanskega samostana zahteval, da se zasnuje primernejša fasada, ki bo bolj ustrezala tej okolici. K temu pa je pripomniti, da tisti mali kioski med bivšo Scherbaumovo palačo na Trgu svobode in novim Blankejevim poslopjem, z ozirom na monumentalno zgradbo frančiškanske cerkve, tudi nikakor niso v slogu.

*

Na Aleksandrovi cesti in v sosednih, pred kratkim tlakovanih ulicah, se mestna občina hvalevredno trudi, da vsak dan izpira kameniti tlak, da bi s tem zmanjšala ogromne prašne oblake, ki se ob vetrovnih dneh valijo po naših ulicah. Ta napor žalibog ne uspeva popolnoma, ker široki deli cestišča na straneh še niso urejeni in se tam nabira vse polno peska in prahu, ki se pri najmanjšem vetru dviga v zrak in kvari obeležje Aleksandrove ceste, ki bi bila sicer lahko jako lepa promenada. — Temu pa nikakor ni kriva mestna občina, temveč Kaldrminski fond, ki je začasno svoje žepe **zašil.**

*

Romanje na Kalvarijo se je letos posebno razvilo, čeravno ne verjamemo, da bi hodili Mariborčani na Kalvarijo baš iz pobožnosti... Pred leti je bilo še prav malo tistih, ki so v zgodnjih majniških urah hodili na Kalvarijo krepit svoje srce in svoje življenje ter se pri znamenjih semtertja spominjali tudi Boga. Letos pa srečujemo čim več tega občinstva. — Ali ni tudi tu roka krize, ki raznim rodbinskim očetom ne dovoljuje več, da bi se hodili krepit izven Maribora?!

Ampak povrnimo se k patriotizmu. Tukaj treba že enkrat energično pospraviti s predšestojanuarskimi metodami, da bi se narodne svetinje, verski, patriotični in nacionalni čut, izrabljale v politične in strankarske namene. Zadnjič je neki beograjski list sprožil predlog, naj bi se to kratkomalo prepovedalo z zakonom. Ta predlog krepko podpiram.

Če pa ne bo takega zakona, bo pa treba poseči po samopomoči.

Sem bral ondan o zanimivi pravdi, ki se je odigrala pred dunajskim sodiščem. V gostilni sta se bila dva politikujoča možakarja sprla zaradi gospoda kanclerja Dollfussa. Je državljan A. nekaj zabavljal na Dollfussa, pa ga je državljan B. nahrulil: »Če nisi za Dollfussa, nisi patriot!« Državljan A. se je zaradi tega očitka čutil razžaljenega in je šel tožit. In je pravdo dobil. Sodnik je razsodil, da strankarska pripadnost oziroma politično prepričanje ni nikaka kvalifikacija za patriotičnost; patriot je vsakdo, ki izpolnjuje svoje dolžnosti do domovine, plačuje davke, spoštuje njene zakone in jo brani pred sovražnikom, če treba. —

In tako sem sklenil, da bom v bodoče storil tudi jaz, če bo kdaj iz kakega strankarskega tabora spet padla kaka taka-le beseda, češ, kdor ni z nami, je protidržaven, ni patriot, ni nacionalen — pa se bom čutil prizadetega in pojdem tožit radi razžaljenja časti.

In sem prepričan, da bom našel tudi v Ljubljani pravičnega sodnika.

Pa ker bodo mojemu zgledu gotovo sledili tudi vsi drugi prizadeti, bo takih tožb kar na tisoče.

In se bo že na samih kolekih steklo veliko denarja v državno blagajno.

In bo že to patriotično.

Aemonus.

»Naredite mi k novi obleki troje hlač.«

»Zakaj pa kar troje?«

»Veste, dobil sem novega psa čuvaja, pa me še ne pozna dobro.«

*

»Oče, kaj je pravzaprav deficit?«

»To je to, če imaš manj, kakor imaš, če nimaš nič.«

*

Beležka iz časopisa: Naprošeni smo, da objavimo, da zdravnik dr. Figač nocoj ne bo mogel predavati o predmetu »Kako se obvarujemo gripe«, ker je obolel na gripi...

Ali ste že poravnali naročnino?

Jos. Fr. Knafllič:

Pod pisanim zmajem

Roman skrivnostnih razodetij.

(10. nadaljevanje.)

Stopil sem v budoar gospe Erike, ki je kazal znake njenega naglega odhoda: razmetana obleka je ležala naokoli, po tleh papirji, predal pisalne mize je bil odprt. Težak, omamljiv vonj neznanega mi parfuma je napolnjeval sobo, pa sem odprl vrata na balkon. Potem sem obstal pred sliko gospe Erike tam na etažeri, zatopljen v turobne misli.

Uboga žena, kakšna bo tvoja usoda? Kam te ženejo temni demoni? Ali te bodo res, kakor pravi Kiki, tam v svetem močvirju Ling-Ling zadušile razjarjene device svečenice? — —

Čez čas je prihitela Kiki in vzkliknila »Eno sled že imam za zmajčkom, Jo! Veš, kdo ga ima? Njegova dojilja! Mongolka je, po imenu Kua. To mi je izdala zamorka.«

»Zmajček ima dojiljo?« sem se začudil.

»Da. Tako hranjeni zmajčki baje živijo tudi tisoč let in še več. To je rafiniran satan, ta mandarin! Zdaj je samo vprašanje, kam je skril dojiljo? Zamorka tega ne ve. Kua je tudi ponoči odšla iz hiše, kmalu za madamo. Poprej je zmajčka še okopala v soku aromatičnih zelišč. Kaj praviš, Jo, kam bi mogel mandarin skriti dojiljo z zmajčkom?«

Dvignil sem glavo iz globokega premišljevanja in sem dejal:

»Okoli in okoli Maribora stoji na tisoče nomadskih šotorov, vsi žlahtni rodovi osrednje Azije so si menda dali rendezvous na blagoslovljenih tleh Dravskega polja; kamor sega oko, je že vse do zadnje bilke popašeno od konj, oslov in velblodov. Pobočja Pohorja so izsekana in gola ko Kras... Po teh šotorih bo treba iskati zmajsko mater Kuo — se reče, če ne bo mandarin medtem že poklonil zmajčka kaki drugi beli dami. To se mi zdi verjetneje. Ti ga boš že znala najti, Kiki!«

»Prav gotovo,« je samozavestno pritrdila Kiki. »Lahko delo pa to ne bo. Zaenkrat sem sklenila, da se preselim semkaj. In sicer takoj. Lahko se zgodi, da se Kua še kaj povrne v hišo. Pregledala sem že njeno sobo in našla v miznici neki amulet, ki ga je gotovo pozabila. Pa utegne priti ponj. Tako jo nemara še najprej dobim v roke.«

»To je dobra ideja, Kiki!« sem dejal. »In jaz tudi kar ostanem tukaj čez noč. Slutnjo imam, kakor da se bo še nocoj nekaj dogodilo.«

V tem trenutku sem v velikem ogledalu zazrl tujega človeka. Okrenem se: na pragu stoji visok, bradat moški, v siromašnem kaftanu, na prašnih nogah sandale, za pasom bučo za vodo, indijski romar se zdi.

»Ah, ta beraška nadloga!« nejevoljno sikne Kiki in mu vrže novec pred noge. »Poberi in izgini!«

Mož pa se ni zmenil za naju, ampak je zdaj naglo stopil k etažeri, vzel v roko sliko gospe Erike in jo pritisnil na svoj obraz.

Mene je vroče spreletelo, s Kiki sva se spogledala. Ona je takoj razumela, kdo je ta človek, in se je diskretno umaknila iz sobe.

Stopil sem k njemu, položil roko na njegovo ramo.

»Prijatelj Vid — bodi pozdravljen!«

Segla sva si v roke, potem je bilo njegovo prvo vprašanje. »Kje je moja žena?«

»Ah, Vid, da si prišel dan poprej. Ravno snoči je odpotovala v Moskvo... Od tam je prejela vest, da si še živ... pa je šla, da nadalje poizveduje za teboj... Lahko si

REVIJA MARIBORSKIH PODJETIJ

Ana Hobacher — modna trgovina

na Aleksandrovi cesti 11

Pravzaprav zaslužimo očitek, da smo negalantni. Kajti gospa Hobacher je naša soseda, pod isto streho prebivamo, pa bi se bilo že zdavnaj spodobilo, obiskati njen salon in ga primerno zabeležiti v tej naši reviji. Ampak smo ga v svojem listu že tolikokrat kaj polomili, da malo več ali manj, že ne igra vloge.

Skesano priznamo to... Kesanje je pa že tudi opravičba. Sicer nam je pa danes dana prilika tem bolj popraviti pogreško, ker namreč gospa Hobacher stoprav te dni obhaja štiridesetletnico obstoja svoje firme.

Torej gospe Hobacherjevi najprej naše iskrene čestitke k temu jubileju!

Gospa je po rodu Nemka, ampak govori lepo slovensko, tudi njen soprog je bil Nemec, kakor že ime pove, deset let je že vdova, sedem sinov ima in eno hčer, ki je poročena z inž. Stuhcem v Celju. Saj to so neki »strammdeutsche« krogi (tako smo slišali praviti) gospe Hobacherjevi tudi zamerili, da je dala svojo lepo hčerko Slovencu za ženo. Aj, šovinizem, ta ga zmeraj pihne!

Pokramljamo malo z ljubeznivo gospo v njenem salonu, kjer imamo hkratu priliko občudovati najnovejše modele dražestnih damskih klobučkov, in spričo njene mladostne svežosti in živahnosti skoro podvomimo v štiridesetletni poslovni jubilej, ki vendar pomeni toliko let dela, truda in skrbi, povrh pa še toliko materinskih in gospodinjskih, pa si ne moremo kaj, da ne bi napravili galantne pripombe:

»Ampak dovolite, madame, vendar niste že kot otrok začeli svoje trgovine?«

»O, takrat sem bila stara že 17 let!« smejé se pravi gospa. (Kakor da sedemnajstletna punčika ni otrok! Pač velik otrok!)

»Ali ste ves čas, že od l. 1894, v Mariboru?«

»Ne. Etablirala sem se v Celju. Po 15 letih sem preselila svojo trgovino v Maribor, tu je zdaj že 25 let v tem istem lokalu. Mislim, da me pozna ves Maribor.«

»Znano nam je, da uživa vaš salon najboljši renomé v našem damskem svetu. Pri Hobacherci kupljen klobuk, — to je še vedno merodajno za okus in kakovost.«

»Veste, gospod, morda sem razvpita, da sem draga, ampak zato pa vem, kaj nudim. In vem tudi, da so dame pri meni vedno zadovoljne.«

V modnem salonu gospe Hobacherjeve dela zdaj le pičlo število modistk. To je kriza. V prejšnjih časih je bilo tu seveda vse drugače živahno. Gospa je vodila učne tečaje, ki se jih je udeleževalo do 24 učenk. In je veliko slovenskih in hrvaških modistk, ki so se izučile v tem salonu. V Zagrebu nam je imejiteljica nekega modnega salona s ponosom povedala, da je radila takogjer u Mariboru kod gospogje Hobacher.

Tako ima gospa Hobacher svoje zasluge na razvoju naše domače modne kulture.

Ko pišemo te-le vrstice, pa nam prihaja na spomin vesela dogodivščina:

Ko smo se nekoč vozili v brzovlaku iz Maribora proti Ljubljani, v družbi naše prijateljice gospodične Mary. Takole v prvi pomladi je bilo, češnje so cvetele, in gospodična Mary je imela na glavici nov srčkan klobuček. Pa se je — živahna ko vedno — tam med Celjem in Laškim malce preveč nagnila skoz okno, — huj, ji je že vzelo klobuček!

Gledali smo za klobučkom, kako ga je neslo nazaj po progi, kakor kolesce se je veselo kotalil po tračnicah... Gospodična Mary, vedno polna humorja, pa je zaklicala za njim:

»Zbogom, ljubček! Pozdravi mi gospo Hobacher!«

Pomlad na mariborski promenadi.

Kmet — steber države

In kako se mu danes godi.

Legenda pripoveduje o ubogem Lazarju, ki je pri pojedini bogatina čepel tam na pragu in čakal, kdaj pade tudi zanj kak grižljaj z mize...

Slična se zdi današnja usoda našega kmeta.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Pri tem pa govorijo politiki, pišejo časniki in zvonijo vsi zvonovi, da je **kmet steber naše države,** da bi moral biti kmetovalec ogrodje naše gospodarske politike in da mora gospodarstvo propasti, če ni zdravega, krepkega in delavoljnega kmečkega stanu.

Tudi na zadnjem zasedanju narodne skupščine in senata se je oglasilo nebroj govornikov z leve in desne; grmele so velike besede na vse strani, kakor da bi vsi enodušno z zavihanimi rokavi hiteli na pomoč kmetu.

Besede so ostale besede in niso postale meso.

Med tem je postal prejšnji gospod senator **Ulmanski** minister za šume in rude.

Pa radi tega z nekim tajnim upom spominjamo na govor, ki ga je imel po časopisnih poročilih v senatu dne 23. marca.

Tudi on je ugotovil, **da je najtežji problem našega gospodarstva obupno stanje našega poljedelca,** ki je težko zadolžen. Tako nakupna, kakor tudi plačilna moč kmeta je padla tako, da nižje ne more pasti, istočasno pa je padla tudi njegova kreditna sposobnost. Zaslužka ni, ker gre to, kar kmet zasluži, takorekoč že na breme njegovega premoženja in zmanjšuje njegovo vrednost. Radi tega napreduje obubožanje kmeta in s tem tudi ogromne večine naroda v naši državi.

Tudi g. minister Ulmanski je pri tej priliki priznal, da s provizorijem odlaganja plačil dolgov po kmečki zaščiti kmetu še ni pomagano, ker s tem ni rešen niti ene navedenih težkih prilik.

Zato treba čimprej pristopiti definitivnemu rešenju in čimprej izdati zakon o reguliranju kmečkih dolgov. Predlagal je neko primerno rešitev, obenem pa opozarjal, da leži problem posebno tudi v **strašansko nizkih cenah kmečkih pridelkov,** cenah, ki še vedno niso v nobenem razmerju s tem, kar stanejo industrijski izdelki.

G. Ulmanski je v popolnem razumevanju tega težkega vprašanja omenil tudi zadrugarstvo in popolnoma pravilno navajal, da leži v **zdravem zadrugarstvu bodočnost kmeta in gospodarska bodočnost vsega naroda.** Zahteval je, naj bi se čimprej ustanovile **kmečke zbornice** in da bi se na ta način olajšala izvedba pravega gospodarskega načrta.

Mi izvažamo iz naše države preveč neobdelanih surovin in blago večinoma v neizdelanem stanju. Glavna naloga bi bila stremeti za tem, da se surovine in blago, ki ga izvažamo, čim bolj in čim več izdelujejo v naši državi, da na ta način zaposlujemo kolikor mogoče domačih delavcev in da dosežemo za naše produkte v inozemstvu večjo ceno, kakor v nasprotnem primeru, tako da lahko s primernim dobičkom krijemo naše potrebe iz inozemstva.

Zato pa je treba, **da se naše gospodarstvo čim bolj poveže, poenostavi in združi v zadrugah in da dajejo kmečke zbornice za to obnovo primerne nasvete in podlage.**

Vse to je tem bolj potrebno, ker se razmere v Sloveniji še vedno slabšajo.

S kakimi žrtvami prinašajo kmetice svoje pridelke v mesto, samo da izkupijo nekaj malega za sol in za najnujnejše potrebe gospodinjstva, ki je itak tako siromašno, da bolj ne more biti.

Zdaj je pa prišel vmes še zakon o kolekovanju računov, katere bi morali izstavljati tudi vsi tisti, ki prodajajo kmečke pridelke, ne da bi jih sami prigospodarili.

Ne verjamemo, da ima zakon namen škodovati našim najrevnejšim slojem, saj je jasno, da navaden kmet ne more od hiše, tem manj, ker mora odpuščati čim več tujih delovnih moči. Vsled tega se mora posluževati posredovalk oziroma prodajalk, ki pri vsem tem zaslužijo komaj toliko, da si plačajo pot in malo kruha v mestu.

Če taki prodajalci s kmetov za ta težko prisluženi denar v mestu kaj nakupijo, je zanje davek v znesku po 50 p do 1 Din za vsak nakup pri sedanjih časih in razmerah težko breme in je ravno ta okolnost najboljši dokaz, kako se ljudje dandanes borijo že za pare in ne samo za dinarje.

V zvezi s tem opažamo še eno posledico in to je okolnost, da **kmetje ne morejo več primerno zavarovati svojih stanovanjskih in gospodarskih poslopij,** oziroma da jih zavarujejo čim nižje, ker ne morejo plačevati zavarovalnine. In ravno v tem času se leto za letom vedno bolj in bolj množijo **katastrofalni požari,** ki ženejo v obup ne samo posamezne rodbine, ampak tu in tam cele vasi.

Pri teh razmerah seveda niti ni misliti na zavarovanje proti ujmi, na socialno zavarovanje kmetskih delavcev in hlapcev ter na vse drugo, kar je pri urejenem gospodarstvu nujno potrebno.

Vse te razmere vpijejo po nujni rešitvi.

Če hočemo dobro naši državi in našemu narodu, moramo z združenimi močmi povsod in pri vsaki priliki odločujoče kroge opozarjati na te razmere in staviti v dolžnost vsem, ki pridejo v stik z narodom, da zbirajo vse potrebne podatke od kraja do kraja in opozarjajo na to v prvi vrsti tudi najvišjo instanco v Sloveniji, to je **gospoda bana,** ki ima, kakor je znano, najboljšo voljo in najboljše srce posebno za kmečke težave.

Mi na noben način ne smemo dopustiti, da bi se našega kmeta Lazarja pozabilo, da bi v revščini propadel.

Mariborske prireditve

Narodno gledališče: V soboto 5. maja ob 20. uri veseloigra **»Stari grehi«.** Zadnjikrat. V korist »Združenja gled. igralcev«. — V nedeljo popoldne ob 15. uri otroška predstava **»Ciciban«.** Uprizoritev otroškega odra ljubljanske »Svobode«.

Ljudska univerza: V ponedeljek 7. maja predava dr. **Varnier** o velikem francoskem pisatelju **Stendhalu** (v francoskem jeziku). V petek 11. maja predava prof. **Salih Ljubunčić** iz Zagreba **o prosveti in šoli na Čehoslovaškem.**

Grajski kino: velefilm **»Pesem z neba«.**
Kino Union: Kellermannov **»Predor«.**

Zavarovalni dumping

Naš članek v prejšnji številki »Razgleda« o zavarovalnem dumpingu, ki se je pojavil v ostri konkurenci med zavarovalnicami, in pri katerem igrata glavno vlogo italijanski zavarovalni družbi »Riunione« (»Jadranska«) in »Assicurazioni Generali« (»Sava«), je očividno vzbudil veliko pozornosti v krogih interesentov, ker smo prejeli o tem že več dopisov in vprašanj.

Zaradi obilice drugega gradiva ne moremo danes o tej zadevi podrobneje poročati, storili pa bomo to prihodnjič in pokazali na nekaterih zanimivih primerih, kako se izvaja ta dumping.

GRAJSKI KINO V MARIBORU predvaja do vključno ponedeljka 7. maja zvočni velefilm

„Pesem z neba“ To je najimenitnejši film te sezone!

V glavnih vlogah pet najboljših igralcev:

Jan Kiepura, Marta Eggerth, Paul Kemp, P. Hörbiger, Teo Lingen

Prihodnji film: **„POLJUB PRED OGLEDALOM“** po komadu Ladislava Fodora

misliš, kako jo je razveselila ta novica!... No, saj po radiu jo bomo zdaj lahko hitro dosegli in priklicali nazaj...«

»Moja ljubljena žena!« je srečen vzkliknil prijatelj Vid in zopet poljubljal sliko.

Nato mi je nakratko povedal svojo zgodbo. Kot pilot pri 175. zračni eskadri panevropske armade da je na nekem poizvedovalnem poletu preko Kamčatke v megli zadel ob skalo in strmoglavil v prepad. Iz nezavesti se je prebudil v koči domačina lovca. Dobri Kamčadalec ga je negoval ko brat, a trajalo je dolge mesece, da je okreval. Pred tem pa se je bila že odločila usoda Evrope: zagospodoval je nad njo rumeni zmaj. Vid se je odpravljal s Kamčatke, da bi se po najkrajšem potu povrnil v domovino, tedaj pa mu je to preprečila zapora, proglašena povodom tiste strahovite eksplozije v Mukdenu koncem 2111, kjer je bil ubit mikadov sin in skoro vsa zmagovita japonska generaliteta. Vsak belec, zajet vzhodno te zaporne črte, potegnjene od Ledenega morja pa dol do Indijskega oceana, je bil na mestu obglavljen. Padlo je tedaj baje okoli milijon glav. Prijatelju Vidu pa se je vendarle posrečilo pobegniti v Tibet. Iz Lhasse, rezidence Dalaj-Lame, ga je potem vzel s seboj kot svojega učenca pobožni Lama, ki se je podal v Evropo oznanjat Budov nauk. Peš sta priromala do Maribora, kakor se spodobi za misijonarja.

Kiki je prinesla zdaj na tabletu hladilne pijače, malinovca in slatine, in ljubeznivo postregla srečno se vrnivšemu hišnemu gospodarju. Predstavil sem jo:

»Miss Kiki s Celebesa. Dobra prijateljica tvoje žene, Vid. Požrtvovalno je prevzela za čas odsotnosti gospodinje nadzorstvo nad hišo.«

Gospod Vid se je Kiki toplo zahvalil in je pri tem vprašal:

»Ali ima moja žena zdaj črno služinčad? V kuhinji sem videl zamorko.«

»To je najboljša služinčad in najcenejša,« je pojasnila Kiki. »Sicer je v hiši zdaj samo kuharica. Imeli smo tudi slugo zamorca, a smo ga zapodili, ker je pijanec.«

»A kaj je z mojo tovarno?« se je Vid obrnil k meni.

»Ta je seveda zdaj tudi v japonskih rokah, kakor sploh vsa podjetja. Kolikor pa vem, je tvoja žena prejela čedno odškodnino. Sploh moram priznati, da se zmagovalci še precej spodobno obnašajo, vsaj do nas Slovencev. Baje se imamo za to zahvaliti starim, dobrim rodbinskim zvezam. Mislim tudi, da boš lahko dobil kako službo v svoji tovarni. Rad ti bom pomagal, imam nekaj vpliva, saj sem — osebni tajnik njegove ekscelence gospoda mandarina!« sem se pobahal.

»Hvala ti,« je dejal prijatelj Vid. »Ko se povrne moja žena, se bomo posvetovali o tem. Zaenkrat bi se rad malo odpočil.«

Nato se je on odpravil v kopalnico, da se okoplje, obrije in preobleče, medtem sva pa midva s Kiki imela svoje posvetovanje.

Sklenila sva, da gospodu Vidu kolikor toliko natočiva čistega vina. O zmajčku mu ne poveva ničesar, saj če se zopet snideta z ženo, bo itak vse zvedel. Ampak tako mu poveva, da je gospo Eriko čudna sanja, ki je bila kakor skrivno razodetje, da njen pogrešani mož živi na svetem močvirju Ling-Ling, gnala iskat ta kraj... Zato ga pregovoriva, da se poda za njo, čim brže, da jo dohiti, ker tam na tistem močvirju ji preti nevarnost... A kje leži sveto močvirje Ling-Ling? To pa bo Kiki že zvedela od mandarina.

»O, lahka reč!« je dejala Kiki. »Rečem mu, da bi si rada ogledala to močvirje, ker me zanimajo zmajčki. Vesel bo, da se me tako na lepem znebi.«

»Že jutri dopoldne moraš to opraviti, Kiki. In nato mora gospod Vid takoj odriniti. Z ekspresnim letalom, ki je trikrat hitrejše od aerotaksija, s kakršnim se vozi gospa Erika. Tako jo bo gotovo dohitel. Denar mu posodim jaz.«

»Če bo treba, bom pa jaz tudi dodala,« se je ponudila dobra Kiki.

»Ne bo treba, Kiki. Niti ne preštevam več zlatih jenov v svojem safeu, tako se kopičijo. Nisem zastonj spreten uradnik pod panazijskim režimom, čast in slava mu!«

Po tem zaupnem razgovoru med štirimi očmi se je Kiki v svojem avtu popeljala do palače »Tamare« po nekaj svoje garderobe, obenem pa tudi po večerjo. Da primerno proslavimo srečno vrnitev prijatelja Vida.

*

Po večerji sva ostala z Vidom sama v jedilnici in sem mu vse povedal, kako in kaj, Kiki pa se je podala v sobico dojilje na prežo...

A Kua ni prišla po svoj amulet, ne to noč, ne naslednje noči.

(Dalje prihodnjič.)

»Ali ste si s tem mladim gospodom kaj sorodu?«

»Sem, ampak je to daljno sorodstvo: Bilo nas je štirinajst otrok, jaz sem prvi otrok, in on zadnji.«

*

»Malček, ali je tvoj atek doma?«

»Ga ni, mamine zobe je nesel popravit.«

»Ali kaj pomaga ta vaša voda za rast las?«

»Pa še kako! Zadnjič je neka dama poduhala stekleničico, pa so ji takoj pognali brki.«

*

Učitelj: Kakšna razlika je med previdnostjo in strahopetnostjo?

Učenec: Previdnost je, če se bojim jaz, če se pa drugi bojijo, je to strahopetnost.

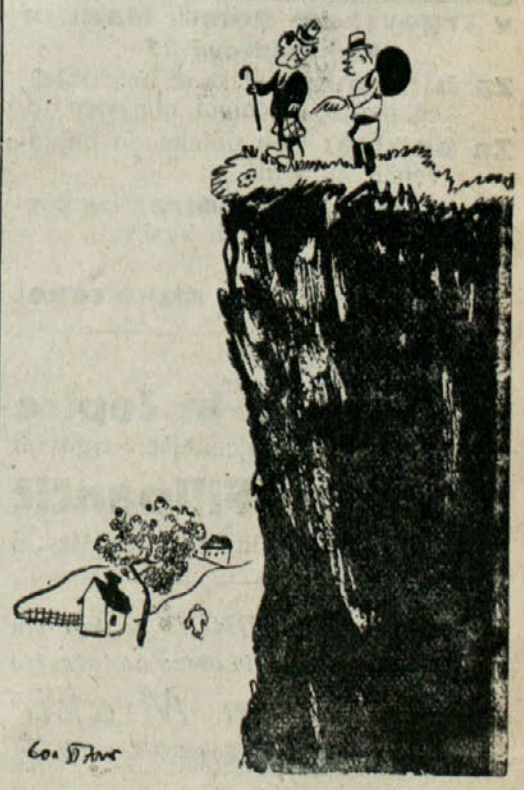

Dama: Tu je pa zelo nevaren kraj.
Gospod: Da, tu sem se pred tremi leti seznanil s svojo ženo.

S. S. Van Dine:

V oblasti demonov

Kriminalni roman

(10. nadaljevanje.)

»Kdaj? Tega ne vem več točno. Vsekakor zadnji teden.«

»Mogoče tisti dan, ko ste iskali svojo smaragdno zaponko?«

Sibylla je trenutek oklevala. Potem pa je nejevoljno rekla: »Ne morem se spomniti. Ali ni vseeno, kateri dan? Vem samo eno: ko sem šla zadnjič po hodniku in pogledala v Chesterjevo sobo — vrata so bila odprta — tedaj sem **njo** videla notri... pri pisalni mizi.«

»Je to nekaj tako nenavadnega, če je Miss Ada v sobi svojega brata? Filovo vprašanje je zvenelo ravnodušno.

»Ona nikdar ne hodi v naše sobe,« je odgovorila Sibylla. »Kvečjemu k Reksu. Julija ji je prepovedala.«

Ada je proseče pogledala sestro. »O Sibylla,« je stokala, »kaj sem ti storila, da me tako sovražiš?«

»Kaj si storila?« je jedko ponovila Sibylla in uprav satanski izraz ji je spačil obraz. »Vse in nič! O — ti si premetena, ti svetohlinska mala beštija. S svojo potrpežljivostjo in nedolžnimi pogledi varaš vse. Toda **mene** ne! Slišiš? Mene ne! Od nekdaj si nas sovražila, samo čakala si na priliko, da nas ugonobiš, o ti zverinska —«

»Sibylla!« Kakor bič je udaril dr. van Blouov glas v njeno tirado. »Zdaj pa nehaj!« Šel je proti njej in ji grozeče gledal v oči. Ves začuden sem opazoval ta prizor. V zdravnikovem zadržanju nasproti Sibylli je prihajala do izraza svojevrstna familijarnost, skoroda bi dejal, intimnost, ki je bila celo pri hišnem zdravniku in dolgoletnem prijatelju nenavadna. Filo, sem opazil, je bil ves oko in uho.

»Postajate histerični,« je trdo rekel van Blou. »Ne veste več, kaj govorite.« Njegov grozeči pogled je ni izpustil.

Imel sem občutek, da bi bil še ostrejši, če ne bi bili mi poleg. Toda njegove besede so kljub temu učinkovale. Sibylla je povesila glavo. Pokrila je obraz z rokami, burno ihtenje ji je stresalo telo. »Tako — mi je — žal. Bila je — norost — reči — kaj takega.«

»Predlagam, Chester, da peljete Sibyllo v njeno sobo.« Van Blou je zopet govoril v poklicnem tonu. »Bilo je preveč zanjo.«

Ne da bi kaj odgovorila, je zapustila sobo. Chester ji je sledil.

»Te moderne ženske — živci in samo živci,« je rekel van Blou, zmajaje z glavo. Položil je Adi roko na čelo. »Tako, dete, zdaj vam bom kaj dal, da boste lahko spali ponoči.«

Pravkar se je zdravnik pripravljal, da ji da zdravila, ko smo zaslišali rezek, tožeč glas, ki je jasno prihajal iz sosednje sobe. Šele sedaj sem opazil, da so odprta vrata v malo oblačilnico, ki je tvorila zvezo med sobama stare gospe Greene in Ade.«

»Kakšen nemir pa je to? Ali nisem morala že dovolj poslušati? Ali ne bo teh glasnih prepirov nikoli konec? Seveda — koliko moram **jaz** pretrpeti, to je vseeno... Sestra! Takoj zaprite vrata v Adino sobo! Saj so vedeli, da bi rada spala. Seveda so jih nalašč pustili odprte, samo da me jezijo... Sestra! Recite zdravniku, da moram govoriti z njim, preden gre. Tako me zopet hrbet boli. Toda kdo se briga za tako pokveko —?«

Tiho so se zaprla vrata, tožečega glasu nismo več čuli.

»Saj bi lahko že zdavnaj dala vrata zapreti, če bi le hotela,« je utrujeno rekla Ada. Izmučen izraz ji je sijal iz oči. »Doktor, zakaj trdi vedno, da ji hoté pripravljamo bolečine?«

Van Blou je vzdihnil. »Že večkrat sem vam rekel, Ada, ne jemljite si njenega govorjenja k srcu.«

Poslovili smo se od deklice in zdravnik nas je spremil na hodnik. »Bojim se, da niste mnogo napredovali,« nam je rekel zunaj skoraj opravičevalno. »Preneumno, da Ada ne ve, kako je izgledal napadalec. Sicer pa —« obrnil se je k Heathu — »ali niste pozabili pregledati stenski safe v jedilnici? Mogoče manjka kaka dragocenost?«

»Smo najprej pregledali.« Heathove besede so zvenele nekoliko prezirljivo. »Zdajle sem se spomnil, doktor: jutri zjutraj pošljem nekoga, da pregleda Miss Adino sobo za prstnimi odtisi.«

»Dokaj pozno!« je slišno zamrmral Filo.

Zdravnik je ljubeznivo pritrdil Heathu in podal Markhamu roko. »Če vam ali policiji lahko kaj koristim — sem vedno na razpolago. Sicer si še nisem na jasnem, kako naj bi vam pomagal, toda človek vendar ne ve.«

Markham se mu je zahvalil. Potem smo šli po stopnicah. Kmalu nato smo se odpeljali v avtomobilu okrožnega sodnika.

Torek, 9. novembra ob 5. uri pop.

Ko smo prispeli na sodišče, je bila ura pet. Podali smo se v privatno pisarno okrožnega sodnika.

»Nič kaj prijazna familija, Markham,« je vzdihnil Filo in se vsedel v nizek klubski naslonjač. »Če bi predniki Greenovega rodu vstali iz svojih grobov in pogledali na današnjo generacijo — — mislim, da bi bili nemalo presenečeni... Čudno, kako take stare familije degenerirajo pod vplivom razkošja in brezdelja! In kakor z rodbinami, tako se dogaja tudi z narodi. Bogastvo in pomanjkanje samozatajevanja sta bila že od nekdaj kal pogina. Oglejte si Rim za časa vojaških cesarjev ali Asirijo pod Sardanapalom, ali pa Egipt pod...«

»Vaše učeno razmotrivanje je za socijologa morda zelo dragoceno,« ga je razdraženo prekinil Markham, »toda ne morem trditi, da nam to kaj koristi.«

»Jaz na vašem mestu kaj takega ne bi kar tako trdil, dragi Markham,« je ravnodušno odgovoril Filo. »Na dolgo in široko vam razlagam značaj in naravo Greenove družine, da se ne bi podali brez kažipota na temno stezo preiskave... Povem vam, da bi bila družba mnogo na boljšem, če bi se take družine, kakršna je Greenova, uničile. Vsekakor — ta problem ima svoje čare.«

»Obžalujem, da ne morem deliti vašega navdušenja.« Markham je zardel od nejevolje. »Za **moj** občutek je ta zločin zgolj umazan in vsakdanji. In če ne bi bilo **vas**, bi bil danes zjutraj Chesterja lepo odslovil. Z vašim skrivnostnim namigavanjem pa ste me pripravili do tega, da sem bil toliko neumen in vam nasedel. Glavno je seveda, da ste vi imeli zabavno popoldne. Jaz moram seveda ta čas nadoknaditi. Kup dela me čaka.«

Namigavanje je bilo jasno. Kljub temu Filo ni kazal namere, da bi šel. »Prav zdaj nimam veselja, da bi vas zapustil, dragi Markham,« je ljubeznivo se smehljaje izjavil. »Nujno ste potrebni vodstva, Markham, sicer boste zašli.«

Markham je nagubal čelo. Poznal je Fila dovolj in je vedel, da se za njegovim lahkomiselnim govorjenjem skriva nekaj resnega in utemeljenega. Izkušnja ga je naučila, da niso Filova dejanja — čeprav so trenutno bila na videz brez smisla — nikdar bila posledica brezdelja.

»Torej dobro,« je pritrdil. »Govorite! Toda bil bi hvaležen, če bi s svojimi besedami malo bolj štedili.«

Filo je žalostno vzdihnil. »Vaše obnašanje je tako tipično za nagli tempo današnjega časa, Markham.« Obrnil se je k Heathu. »Kako je, Heath, vi ste videli truplo umorjene Julije Greenove, kaj ne?«

»Seveda.«

»Ali je ležala v naravnem položaju v postelji?«

»Ali vem, kako je sicer ležala.« — Heath je bil nedvomno slabe volje »Našel sem jo napol sedečo, pod hrbtom je imela več blazin, odejo visoko gori potegnjeno.«

»Je bilo v njeni drži kaj nenavadnega?«

»Nisem ničesar opazil. Borila se vsekakor ni z nobenim človekom, če to mislite.«

»In roke? So ležale pod ali nad odejo?«

Heath ga je začudeno pogledal. »Nad odejo. Sedaj, ko ste to omenili, se spomnim, da je z obema rokama držala odejo.«

Filo se je nagnil. »In njen obraz, Heath? So jo ustrelili spečo?«

»Ni izgledalo tako. Njene oči so bile široko odprte in so gledale naravnost.«

»Njene oči so bile odprte,« je počasi ponovil Filo. »In kaj je bilo v njenem pogledu, Heath? Strah? Groza? Presenečenje?«

Heath je premišljal. »Pravzaprav vse troje,« je potem oklevajoč odgovoril. »Toda presenečenje — to bo najboljša primera. Usta je namreč tudi imela odprta — tako kot da bi se bila nad čem čudila.«

»In z obema rokama je bila zagrabila odejo.« Filov pogled je bil zamišljen. Potem je počasi vstal in s sklonjeno glavo korakal po sobi gor in dol — nekaj minut. Končno se je ustavil pri Markhamovi pisalni mizi. S svojimi hladnimi, sivimi očmi je gledal zdravnika. »Markham — nekaj strašnega, nepojmljivega se dogaja v tej hiši. Povem vam, zločin te noči je bil izvršen z vsem premislekom. Nekdo je bil na preži — nekdo, ki se zelo dobro spozna v hiši, ki je poznal navade družine, torej vedel, kdaj gre vsak posamezni spat in kdaj gre služinčad v svoje sobe. Nek skrit, strašen nagib je vzrok temu dejanju, nagib, ki prihaja iz najstrašnejših globin človeške duše. In vi pomagate zločincu, ako samo sedite tu in se branite gledati na stvar tako, kakršna je.« Fila ni bilo več spoznati. Nobene malomarnosti, nič dobrovoljne ironije ali pa celo cinizma ni bilo v njegovem glasu! »V tej hiši diši po trohnobi, Markham, njeni temelji so gnili in vsi, ki prebivajo v njej, so zapadli procesu razkrajanja z dušo, telesom in značajem. Ozračje, ki so si ga sami ustvarili, jim polagoma sesa mozeg iz duše. Do tega zločina, ki ga tako površno obravnavate, Markham, je **moralo** priti. Čudim se samo, da ni bil še groznejši.«

Filo je prenehal in resignirano mahnil z roko. »Premislite položaj, Markham: stara, samotna, trohla hiša, v njenih zidovih žive zaprašeni duhovi izginulih rodov — in poleg tega teh šest tako različnih, nestalnih, bolestnih bitij, ki jih je perverzna pieteta njihovega očeta prisilila, da žive četrt stoletja skupno, dan na dan — preslaba, ali morda prestrahopetna, da bi si sama oblikovala usodo, nesposobna za delo, uklenjena v razkošje in užitek, vsak razdražen, ljubosumen, zaviden drugemu... neprestani spori, prepiri... Zlobne misli, maščevalni načrti — sprva medli, potem vedno jasnejši, dokler ni prišlo do izbruha, do logičnega zaključka dolgotrajnega razvoja.«

»Kar ste povedali, zveni zelo verjetno,« je pritrdil, nekoliko oklevaje, sodnik. »Toda vaši zaključki so mi preveč abstraktni, Filo. Kje je konkretni člen, ki veže zločin prejšnje noči in nenaravni položaj v tej hiši?«

(Dalje prihodnjič.)

Maščevanje nad zvočnikom

V sobi laja pes... Da, če bi ne bil lajal v sobi, bi se vse drugo ne bilo zgodilo. Toda pes je lajal v sobi.

V sobi pa ni lajal samo Bobi. Tam so lajali še drugi psi, neznani, daleč oddaljeni, tuji psi so lajali. Lajali so skozi zvočnik.

Lajanje nevidnih psov pa je smatral Bobi kot izzivanje in kot poizkus nečedne konkurence, — in da bi kaj takega mirno trpel, tega pač nihče ne more zahtevati od Bobija!

Pa se je postavil pred zvočnik in je lajal nazaj. Toda ni mu uspelo prelajati lajanja nevidne konkurence, slišal ga je kljub vsemu prizadevanju razločno, se čutil s tem zasmehovanega in je storil, kar je navadno storil tudi nasproti vidnim psom, ki mu niso bili ljubi: napadel je.

Napadel je nevidne pse, ki so lajali iz te skrinje. Jeza v njem je bila tako velika, njegova volja, te pse izvleči iz njihove skrinje, tako silna, da je prevrnil zvočnik in ga tako dolgo grizel in trgal, dokler niso ležali tam samo še klavrni ostanki... Toda lajajočih psov Bobi ni našel. Vendar je z zadoščenjem ugotovil, da ne lajajo več. Bobi je bil torej neoporečen zmagovalec.

Bobijev gospod pa si je pulil lase. Kaznoval je Bobija, toda Bobi je bil preveč ponosen zmagovalec, da bi ga kazen ne užalila. Zaničeval je svojega gospoda, ker ni razumel, da je on, Bobi, pregnal tiste nevidne lajajoče pse, in namesto da bi ga nagradil, kar je vsekakor zaslužil, na primer s koščkom klobase, ga je še kaznoval. Pa saj je samo človek, si je mislil Bobi, samolajalec. In ljudje so neumni. Ta misel ga je tolažila.

Bobijev gospod pa, dasi ni vedel, da ga ima njegov pes za neumnega, je bil prepričan o svoji posebni pameti, ko je proti radio-postaji naperil tožbo, v kateri je zahteval odškodnino za svoj uničeni zvočnik. Njegov Bobi da je zelo miren, priden in spodoben pes, kar lahko dokaže, — je zapisal v tožbi. Njegov Bobi ni še nikdar lajal, kadar je iz zvočnika donela godba, petje ali pa kak lep govor. Toda Bobi ima popolnoma prav: zvočnik ne sme lajati. In če zvočnik laja in razdraži njegovega Bobija, tedaj je radiopostaja odgovorna za škodo.

Sodišče o tej stvari še ni razsodilo. Toda že sama misel, da bi radioposlušalec svoji srditosti nad slabo godbo in še več: nad nevšečnimi govori, lahko dal duška z razbitjem zvočnika in bi potem še imel pravico na nov zvočnik, ki bi ga naslednji dan spet lahko razbil, — že sama ta misel je zlata vredna!

— — —

Križaljka

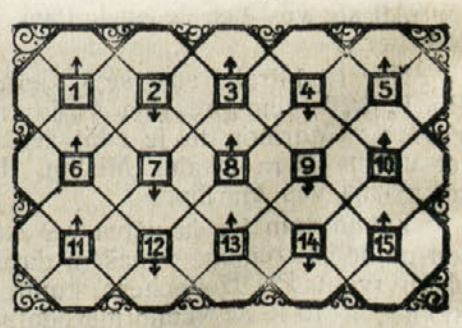

Besede prično pri puščicah in jih čitamo v smeri urnega kazalca.

1. nočna ptica. 2. domača žival. 3. točka na zemlji. 4. vrisk. 5. vitek. 6. slovenski učenjak (matematik). 7. vodni tok (mn.). 8. gorovje v Južni Ameriki. 9. Anica (srbohrv.). 10. žensko ime. 11. slavnostna obleka. 12. jugoslovanska denarna enota. 13. kurivo. 14. se tvori na cestah. 15. rastlina stročnica.

Rešitev križaljke v št. 15.

Vodoravno: 1. ara. 4. oko. 6. saharin. 8. Milan. 9. velblod. 11. škandal. 13. Sardinija. 15. alt. 16. Jo. 17. ar. 18. Eva. 19. na. 20. iver. 21. ti. 22. kras.

Navpično: 1. As. 2. rame. 3. Ahil 4. oral. 5. kino. 7. Albanija. 9. vešala. 10. daljava. 11. krt. 12. dno. 13. Sava. 14. Ares. 19. ni. 20. Ir.

Sobo za pisarno
veliko, svetlo, mirno, v prvem nadstropju, damo v najem. Vprašati v **„Celjski posojilnici“**, Maribor, Aleksandrova c. 11

Oglejte si
veliko pinkoštno razstavo
v Trgovskem domu, Maribor
Aleksandrova 25
Za birmanke: srčkane bele oblekce, perilo, pajčolani, nogavice itd.
Za botrice: lepe obleke po najnovejših modelih.
Za birmance in botre: izgotovljene obleke vseh kvalitet.
Bogata izbira!
Izredno nizke cene!

Še vedno dobite
klobuke in čepice
najboljše in najcenejše v trgovini
Anton Filipančič
Maribor, Vetrinjska ulica štev. 6

Cenjenim damam se priporoča za trajno kodranje in vodno ondulacijo
Salon Mrakič
Kralja Petra trg 4 in Cankarjeva ulica 1

Stanovanje,
sobo in kuhinjo (event. dvosobno), išče samostojna vdova brez otrok za 1. junij. Ponudbe pod „Mirna stranka“ na upravo „Razgleda“

Gospod! Ako si želite elegantne obleke, oglasite se v krojaškem ateljeju
Franc Cverlin
Maribor, Gosposka ulica
Bogata zaloga moške konfekcije v najboljši izdelavi

Alojz Zoratti
delavnica za cerkveno in posvetno umetnost
izdeluje oltarje in druge cerkvene predmete, kakor tudi lestence, okvire, okrase i. t. d.
Restavrira stare umetnine, slike, kipe ter izvršuje vsa v pozlatarsko stroko spadajoča dela

Lepa velika omara
za akte, z mnogimi prędali, zelo ugodno naprodaj. Vprašati v upravi »Razgleda«, Aleksandrova 11/I.

PINTER & LENARD, Maribor
veletrgovina z železnino
Nosilci, železo, cement, apno — Vse stavbeno okovje, orodje. Kuhinjska posoda.
Po najnižjih cenah!

Dobro in poceni blago
platno, svilo, sukno vseh kvalitet dobite v
Trpinovem bazarju
v Vetrinjski ulici

Hranilnica Dravske banovine Maribor
Centrala: Maribor v lastni novi palači na oglu Gosposke-Slovenske ulice
Podružnica: Celje nasproti pošte. prej Južnoštajerska hranilnica

Sprejema **vloge na knjižice in tekoči račun** proti **najugodnejšemu** obrestovanju. **Najboij varna** naložba denarja, ker **jamči za vloge** pri tej hranilnici **Dravska banovina** s celim svojim premoženjem in z vso davčno močjo. — Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno.

Izdaja konzorcij »Razgleda«, predstavnik in urednik **Josip Fr. Knaflič** v Mariboru; tiska Ljudska tiskarna d. d., predstavnik **Josip Ošlak** v Mariboru.